

Barcsai Ábrahám két verse a lipcsei „Neues Allgemeine Intelligenzblatt für Literatur und Kunst“-ban.

Kazinczy 1810. június 25-én kelt levelében azt írja Cserey Farkasnak, hogy „a’ Lipsiai Lit. Zeitung 1809-diki Septemberei“ füzetében „Barcsay Ábrahámnak két Francia verse áll; az egyik Napoleonra, a’ másik a’ Francia revolutióra“. (Kaz. Lev. VII. 540.) A levélhez Váczy a következő megjegyzést fűzte: „Sajnos, Kazinczynak ez adatát nem tudom igazolni s Barcsay verseit címük szerint is megnevezni, mert ezt a kötetet sehogy sem tudtam megkapni, budapesti közkönyvtárainkban épen ez a kötet hiányozván“. (u. o. 598).

Kazinczynak ez az adata többször fölbukkant irodalomtörténeti értekezéseinkben (említi pl. Zombory Izidor János: Barcsay Ábrahám élete és költészete. Bp. 1895. 46.; Kont Ignác: Étude sur l’influence de la littérature française en Hongrie. Paris 1902. 455).

A napokban Bécsben tartózkodó barátom, dr. Werger Márton, kérésemre fölkutatta a lipcsei Intelligenzblatt vonatkozó számát, s megküldte nekem a cikk másolatát. E közlés nyomán kiderül, hogy a lipcsei lapban az a két vers jelent meg, amit Kazinczy 1809 nov. 12-én kapott gróf Gyulay Karolina ajándékából. (1. erre Kaz. Lev. VII. 62—3., ill. 23—6. Ebből az is megállapítható, hogy az itt 1568-nak közölt Kazinczy-level helye legalább is az 1584. után helyezendő!)

Az Intelligenzblatt cikke a következő: „Der am 3. März gestorbene k. k. Oberste und rühmlich bekannte ungarische Dichter Abraham von Barcsay (aus dem Geblüte der siebenbürgischen Fürsten entsprossen) hat ausser ungarischen Gedichten auch zwey artige französische Gedichte hinterlassen, die durch ihre Blätter dem ausländischen Publicum bekkant gemacht zu werden verdienen. Das erste auf Kaiser Napoleon verfasst, lautet so:

(A verset 1. Kaz. Lev. VII. 25—6., azonban a 4. sor így javítandó: Pour venger des Romains avilis la grandeur?) Das zweite, das sich auf die französische Revolution bezieht, und nur denjenigen ganz verständlich sein wird, di mit dem L’homme-Spiel¹ vertraut sind, ist folgendes: (A verset l. i. m. 63., azonban a 12. sor javítandó ekként: l’Angleterre seule inflexible; a 20. pedig így: N’imitez pas cette façon.)

Kenner der französischen Sprache u. Poesie werden an manchen französischen Ausdrucken und an der Scansion etwas auszusetzen haben (z. B. dass Barcsay das e am Ende verschluckt was Franzosen wohl im Sprechen, aber nicht in der Scansion tun); aber sie werden so billig seyn zu bedenken, dass Barcsay kein Franzos, sondern ein Magyar war, und dass die Gedichte ihres Inhalts wegen die Bekanntmachung verdienen“. (Az i. folyóirat 630—1. lapjáról; 1809. 39. szám.)

Clauser Mihály.

¹ L’homme-Spiel = régi, spanyol kártyajáték.

Egy kiadatlan Vörösmarty-levél.

Perczel Dezső úr szivességéből közöljük az alábbi, eddig még kiadatlan levelet, mely eddig a Perczel-család bonyhádi levéltárában volt. A levél világos tartalma nyilvánvalóvá teszi azt az időpontot és körülményt, mely alkalmul szolgált megírására.

Pest, 25 Aug. 1826.

Tekintetes Úr!

Most, midőn fiaival több ízben együtt tett utazásom végtére elmarad, noha mind levélben, mind személyesen búcsút vettem immár, megújítom isnét búcsú vételemet, s ovvel legyen befejezve végső elválásom. Nem sok, a' mi még mondanom való van; de igaz érzésemből származik: fiai épen, 's úgy hiszem, iskoláiktól szerencsésen menekedve térnek haza, engedje Isten, hogy mindezek, mind az otthon levők boldog nevekedéssel sordúljenek az élet' kelleméire, a' Tnő Úr pedig, és Tnő Asszony sokáig öröm tanuja lehessen előmeneteleiknek. En törölhetetlen emlékezetben viszem el az ott töltött éveket, 's boldog, igen boldog leszek, ha tapasztalhatom, hogy azoknál, kiket tisztelnem, és szeretnem kell, én sem vagyok egészen felejtve.

Ajánlom magamat a' Tekintetes Úr' szives jóvoltába, 's 'a Tekintetes Asszonyt, Kis Asszonyt kézsókolással tisztelve maradok

a' Tekintetes Úrnak

alázatos szolgája

Vörösmarty Mihál.

(A boríték címlapján:

Pestről.

Tekintetes Nemes Bonyhádi

Perczel Sándor

úrnak, több T. N. Vármegyék

Tábla bírójának

Börzsönyben.

A boríték zárólapján, más tintával és írással:

16 Vörös Marti Myhál Ur.

Közepén piros pecsét.)

A levél nyolcadrét-alakú, az 1. 2. oldala írott. Közli: *Brisits Frigyes.*

Batsányi Barkóczyról.

Orczy Lőrincről emlékezvén, igyekeztem Barkóczy Ferencnek irodalmunk megújulásában szerzett érdemeire is fölhívni a figyelmet.¹ A méltatlanul elfelejtett nagy irodalompartoló emlékezete a mult század elején még

¹ It. 1940. 8—9. 1.

elevenen élt. Bizonyíték erre az alábbi idézet, amit Batsányi Faludi tanulmányának egyik jegyzetéből vettünk.²

„Akárki mit mondgyon, nem olly könnyű, magyar nyelven írni, a'mint gondollyuk; főképpen versekben! — Ezt írta egykor a' nagy-émlékezetű *Ö. Orczy Lőrintz*. Gr. *Barkóczy* Ferentz Esztergomi Érsekhez és Prímáshoz; a' ki, mint több más szép elméjű Magyar Hazafiakat, úgy *Ötet*-is barátságosan kérte, serkentgette vala, hogy magyarul írjon, és a' nemzeti nyelvet művellye, gyarapítsa, — halhatatlan érdemet 's nevet szerezhethvén ez által önnön magának-is. Barkóczinak a' Magyar Anyaszentegyház' akkori nagy, és örök emlékezetre méltó Főpásztorának, lehet és kell, számtalan sok egy'eb jeles érdemei között, azt is köszönnünk, hogy Gr. *Haller* Lászlónak árvaságja jutott Magyar Telemákja köz világosságra jöhetett; Ő adván ennek kinyomtatására-is a' költséget.³ Bölts és hatalmas pártfogója, hív serkentője, kész tanátsadója, 's igaz jó baráttya volt Ő minden tehetős-elméjű tudós Magyaroknak, a' kiről feltehette, gondolhatta, hogy eszével, tollával, használhat a' Hazának, a' Nemzetnek. *Fenn-is marad azért ezen igaz magyar szívű, példás nagy Embernek ditsőséges neve*. 's áldásban léssen része minden Magyar Hazafinál.⁴ — Nem ok nélkül emlegette, ditsérte, magasztalta Révai is, 1787dik esztendőben, *Orczy*' verseit közre botsátván, és a' régibb időket az akkoriakkal egybe-vetvén; nem ok nélkül ditsőfítette páras verseiben ő-is ezen nagy-lelkű Főpásztornak áldott emlékezetét, imígyen sohajtván szívének mélyéből:

Szerentsés Társaság! boldog kert, víg árnyék,
Egri, vagy Kövesdi, vagy Pozsonyi környék!
Hol az a'nagy Lélek forrón ösztönözött
Más illy szép lelkeket a'virágok között. —
Ah! járna még most — is ott környülvétetve,
'S hallgatná már Pap — is, jobbakra gerjedve! — 'sa't.

A' mit akkor Révai ezen utolsó versben óhajtott, azután nem sokára szerentsésen bételyesedett; és nem lehet a' tudós, figyelmetes Magyar Hazafinak vigasztalódva nem látnia, 's örömmel meg nem ismernie, hogy most a' Magyar Egyházi Rendben sok olly jeles kedvellőji, 's bölts és tehetős pártfogóji találtak a' nemzeti nyelvnek és litteratúrájának, akik minden értelmes hazafi-társaik' szíves tiszteletére méltán számot tarthatnak; annyival is inkább, mivel Országszerte tudva lévő dolog, hogy ebben Ők adhatnak legjobb, legrszebb, és legfontosabb példát!“

Csery-Clauser Mihály

Csokonai-antológiák.

Bármilyen sok és sokféle kiadásban forognak Csokonai művei, mégis fölmerül a szükség, hogy költeményeiből sajátos célú gyűjtemények, speciális antológiák jelenjenek meg a Csokonai-kultusz őbrentartására, politikai kifejezéssel: elmélyítésére.

² Faludi Ferentz' Versei. Kiadta Batsányi János. Pestenn, 1824. Trattner. 260—2. l.

³ Megjelent 1755-ben Kassán. Ugyanitt még háromszor adták ki: 1758-ban, 1770-ben és 1775-ben.

⁴ Az én aláhúzásom!

Két újabb gyűjteményről vettem tudomást és ezeket szeretném röviden ismertetni.

Az egyik az Orsz. Ref. Szeretetszövetség kiadásában jelent meg, mint a *Népparád* nevet viselő kiadványsorozat 72. száma, „Virágfüzér Csokonai Vitéz Mihály költeményeiből” címen (Debrecen, 1939).

E sorozat füzetei a legszélesebb értelemben vett nagyközönségnek vannak szánva és már e rendeltetésüknél fogva lehetőleg mentesek tartoznak lenni szakszerűségtől és tudálékosságtól.

A „Virágfüzér” szerkesztője, Gulyás József megfélekedett erről a legfőbb követelményről és a 36 lapnyi kis füzet már csak ezért sem sikerült kellőképp. Az ilyen nagyon is népies célzatú, jobban mondva csak félig iskolázott olvasóknak szánt kiadványban hiba volt Csokonai költeményeinek irodalomtörténeti csoportosítását megtartani, mert a „Diétai Magyar Múzsza”, vagy az „Alkalmatosságra írt versek”, avagy éppen a „Hátrahagyott versek” című csoportok nem tájékoztatnak a bennök foglalt költeményeknek sem műfajáról, sem értékéről. Feleslegesek azok a jegyzetek, melyek egyes költemények vagy költeménycsoportok megjelenése helyét és idejét közlik. Nemcsak felesleges, hanem hibás is az, mely a „Miért ne innánk?” e két sorához fűződik:

„Vigadj, öcsém! ma-holnap
Zsákjába dughat a pap.”

Gulyás szerint a költő azért használja e kifejezést, mert József császár a zsákban való eltemetést rendelte el. Szerintünk Csokonai a nép nyelvéből vette ezt a halálra vonatkozó szólást, mely József császár előtt és József császár nélkül is rég ott foroghatott a nép ajkán.

Ha ez nyelvtörténeti tévedés, irodalomtörténeti szempontból még inkább hiba Csokonai e híres sorait:

„— a Músáknak szózatja
A sírt is megrázkódtatja.” stb.

Kleist „*Tavas*”-ából származtatni.

Gulyás a füzetet nemcsak jegyzetekkel látta el, hanem bevezetéssel is, de ez a rövid összefoglalás (3—4. lap) nem olyan kép, mely kellően feltüntetné Csokonai életének tragikusan megható fordulatait és költészetének több műfajból kiragyogó értékeit.

A következetlen helyesírásért és a sajtóhibákért inkább a nyomdát teszem felelőssé.

A „Virágfüzér” említett hibáival és fogyatkozásaival is szolgálhatja a Csokonai-kultuszt, de nem oly mértékben és nem oly hathatósan, amint az kitűzött feladatától várható lett volna.

Figyelemre méltóbb az az antológia, mely „A lélek halhatatlansága” címmel jelent meg az Exodus-vállalat kiadványaként (Debrecen, 1940) s amelynek borítéklapját Sz. Mata Jánosnak egy sikerült fanetszete díszíti. Ez tulajdonképpen csak három költeményt foglal magában, „A lélek halhatatlanságán” kívül a „Konstantinápoly” és „Marosvásárhelyi gondolatok” című bölcséleti költeményeket.

Kétségtelen, hogy e három költői műben a legmagasabbrendű Csokonai áll előttünk. Az, aki művészi formában kitarja a másvilági és a földi életről

való gondolatait és érzelmeit; az, aki egyrészt hitvallást tesz Isten létére s a lélek halhatatlansága mellett, másrészt hívő bizalommal várja az emberi haladás, a felvilágosodás jövőendő századait és azokban a magyar művelődésnek is méltó térfoglalását. A három költői műhöz egy prózai termék is csatlakozik, Csokonainak megható és megrázó búcsúzó beszéde, mellyel végkép leszakította magát addigi alma materének, a kollégiumnak iránta mindinkább elhidegedő kebeléről.

Az így összeállított szemelvények hivatva vannak Csokonait bemutatni, ha nem is az ő teljességében, de legfőbb emberi és költői sajátágaiban. Az antológia tehát hivatva van a Csokonai-kultuszt szolgálni, de sokkal eredményesebben tenné azt, ha a szöveg mentes volna sajtó- és egyéb hibáktól. Ez a megjegyzésem főképp a „Marosvásárhelyi gondolatok“-ra vonatkozik, melyben összetartozó sorok is messzire el vannak egymástól vetve, de vonatkozik a „Búcsúzó beszéd“-re is, melyet a kollégiumban őrzött eredeti kéziratról kellett volna lenyomatni, vagy legalább is az Oláh Gábor közléséből (Nyugat, 1911. I. 366.), nem pedig második-harmadik nyomtatványból, melynek hibáit, helyesírási és kiejtési hűtlenségeit átveszi, sőt meg is szaporítja az Exodus szövege.

Az első antológiában, a „Virágfüzér“-ben sokallottam a jegyzeteket, ebben pedig elkelt volna egynehány. Hanyadikánk tudja például, hogy ki s mi az a *pongó*? (A lélek halhatatlansága, II. rész).

Magával a Csokonaitól eredő szöveggel végeztünk, de hátra van még a bevezetés, Karácsony Sándornak, az Exodus-kiadványok szellemi irányítójának Csokonairól való elmefuttatása, mely a 80 lapnyi füzetnek több, mint egy negyedét foglalja el. Ez az elmefuttatás, melyet bizvást nevezhetünk elmeceapongásnak is, érdekes olvasmány, hiszen Karácsony mindig és mindenről tud érdekeset mondani, igaz, hogy mondanivalói sokkal elevebben hatnak a hallgatóra, mint az olvasóra. Elmeceapongásnak neveztem a bevezetést s valóban az, nemcsak azért, mert Karácsony az ő legsajátabb természete szerint ceapong térben és időben, hanem ceapkod is, ceapkodja az irodalomtörténetírókat, a filológusokat, a szellemtörténészeket egyaránt. Kicsinyli ezeknek munkáját, mikor összeszedik Csokonainak életrajzi adatait, mikor kimutatják magyar és idegen költőknek, hazai és külföldi szellemi irányoknak Csokonaira tett hatását. Karácsony szerint, ha jól értem a szavát, egészben, egységesen kell föl-fogni a költőt, illetőleg Csokonait; Karácsony úgy jár el s azt hiszi, hogy így sokkal közelebb férközik Csokonaihoz, akár az emberhez, akár a költőhöz, mint azok, akik boncolják és elemezik, szétszedik és összerakják.

Karácsonyt nem akarom ebben a hitében zavarni, annál kevésbbé, mert felfogásában és eljárásában a legodaadóbb Csokonai-tisztelet vezet. De ne feledje Karácsony, hogy valamint az istentiszteletnek, úgy az embertiszteletnek, a költőkultusznak is sokféle módja és változata van. Istentiszteletet lehet végezni oltárnál, Urasztalánál, frigystrékénynél, lehet reverendában, palástban, imaköpenyben. Költőkultuszt lehet gyakorolni historice és philologice, verselemzéssel és szövegkritikával, de lehet emlékéval és olyan lírai ömlengéssel is, amilyen Karácsony Sándornak ezen a Csokonai rajongásból fakadt rendkívül érdekes, ceapongó bevezetésén vonul végig.

Debrecen, 1940 szeptemberében.

Kardos Albert.

Elhunytak.

BETHLEN VILMA (özy. Kallay Béniné, bethleni gr.). ny. pénzügyminiszter özvegye, szül. Kolozsvárt 1850. jan. 24., megh. Nógrádberecemen 1940. aug. 25-én. — Beszélyford. szerzből és eredeti verse a *B. Széiben* jelent 1878-ban.

BREYER ISTVÁN, dr. theol., r. k. püspök, szül. Budapesten 1880. aug. 4-én. megh. Győrött 1940. szept. 28-án. — 1915—1928. mint min. tan., majd h. államtitkár a vallás- és közokt. minisztériumban szolgált. 1928-ban az esztergomi papnevelő igazgatója, 1933-ban győri püspök lett. Irodalomtört. jellegű cikkei: *M. Szle* (1903. Szondi a játékszínen), *Alkotmány* (1906:199. sz. Csaplár Benedek emlékezete). — Bevezetést írt Székely Nándor: *Krisztus ap-ródjai* (Bp. [1927]) elbeszéléséhez.

CASZAR ELEMÉR, dr. phil., egyet. ny. r. tanár, a M. Tud. Akadémia és a Kisfaludy Társ. r. tagja, a Petőfi Társ. elnöke, a Korvin koszorú és a Gr-guss érem tulajdonosa, szül. Budapesten 1874. aug. 27-én, megh. a budakeszi szanatóriumban 1940. júl. 3-án éjjel fél 12-kor, hosszas szenvedés után. — Ref. Szülők: Cs. (1862-ig Kaiser) Károly, szföv. realisk. tanár, Pikéthy Etelka. Néhai felesége: Hajnik Mária, Hajnik Imre egyet. jogtanár leánya. Tanulmányait Budapesten elvégezvén. az u. o. VII., majd I. ker. áll. gimn.-ok, 1908—1918. a tanárképző gyakorló főgimn.-ának magyar-latin szakos tanára volt. 1908. m. tanárrá habilitáltak a budapesti tudományegyetemen, ahol 1916. c. ny. rk. tanár lett. 1918-ban kinevezték a magyar irodalom történetének ny. r. tanárává az akkor alapított Erzsébet Tudományegyetemre, 1923-ban ugyan ez lett a Pázmány-Egyetemen. 1902—04. másodtitkára volt a Bpi Philol Társaságnak, 1905—1914 szerkesztője a Társaság folyóiratának, az *Egyet. Phil. Közl.*-nek. A M. Tud. Akad. 1901-ben l., 1922-ben r. és 1938-ban tisztt. és ig. tagjává választotta. A Kisfaludy Társ.-ba 1913-ban, a Petőfi Társ.-ba 1920-ban választották be s utóbbinak mindjárt alelnöke, Pekár Gyula halála után pedig elnöke lett. 1925-ben megkapta a Petőfi Társ. tőzsde nagydíját, 1929-ben a Korvin-koszorút. 1922-ben előadója lett az Akad. Irodalomtört. Bizottságnak, melynek folyóiratát, az *Irod. Közlem.*-et 1914-től haláláig szerkesztette. Születése 60. fordulójára tanítványai és tisztelői emlékkönyvvel lepték meg. — Versei és tárcái: *Egyetemi Lapok* (1893), *Diákszövets. Lapok* (1894), *M. Génusz* (1894), *M. Szle* (1895), *Debrecen* (1896), *Debr. Ellenőr* (1896, 98). — Irodalomtört. és esztétikai tanulmányai, kisebb cikkei és könyvismertetései: *Műv. Ipar* (1894), *Egyetemi Lpok* (1895), *Irod. Közlem.* (1895) Mikes „Törökorsz. leveleinek“ keletkezése; 1898. Kisfaludy Sándor mint vigjátéktíró; 1899. Horatius és Verseghy; 1900. M. utópia a 19. sz. elejéről; 1904. A deákos iskola; 1911. M. írók levelezése Károlyi Antal gróffal; 1913. Katona József: Bánk bán. Első kidolgozás. Szövegkiad.; 1916. Baresay Ábrahám; 1917. Orsz. Lőrinc; Arany János mint irodalomtörténetíró; Toldy Ferenc krit. munkássága; 1918. Kovács Ferenc irod. hagyatéka; 1922. Szilády Aron; 1923. A 40-es évek krit. munkássága; 1924. Ismeretl. Tompa-versek; 1926. Arany János képzelete; 1929. A középkori m. vers ritmusa; 1932. Kisfaludy Sándor hátrahagyott munkái; Mikor született Bessenyei?; 1935. Szabolcska Mihály leveles lédájából). *Polit Hetiszle* (1895/99), *M. Nyr* (1896 könyvism., 1897. Eredeti versmértékben fordítsunk-e; 1898. Idegen szavak a szépprózában;

1899), *M. Szle* (1897. Kemény Zsigmond), *PhK.* (1897-től. Főbb cikkek: 1899. Hugó Károly plágiumpöre; 1903. Faludi Ferenc költészete; 1904. Kazinczy Ferenc 1814/5-ben; 1915. A nyolvújítás 1815-ben; Toldy Ferenc; 1908. A német „Liliomfy“ 1909. Gyulai Pál; 1910. Katona Lajos; 1911. Szigligeti és Nestroy; 1913. Id. Szinyei József; 1916. Madarász Flóris; 1917. Cserhalmi Sámuel; 1918. Váczy János; 1923. Heinrich Gusztáv és a m. irodalom), *M. Kritika* (1898), *M. Paed.* (1898/907), *B. Szle* (1899-től. Főbb cikkek: 1909. Csokonai; Az újabb szépirod. méltatása; 1911. Bessenyei György emlékezete; Bessenyei természetérzéke; Vértesi Arnold; 1912. Komjáthy Jenő; Garay János 1913. Batsányi János; Br. Eötvös József; 1914. Vértesi Arnold; 1916. Shakespeare és a m. költészet; 1918. Szontagh Gusztáv kritikai munkássága; Kölcsey, a kritikus; 1922. Beöthy Zolt, az irodalomtörténetíró; 1923. Madách Imre és az Ember tragédiája; 1924. Színi kritikánk a Nemz. Szính. megnyitáig; 1925. Az Athenaeum színi kritikái; 1927. Salamon Ferenc esztétikája; A régi és az új m. irodalom; 1928. Az irodalom hivatása; 1929. Az elszakított országrészek szerepe az irodalmunkban; 1931. Szendrey Júlia; Válasz Farkas Gyulának; A százéves Csongor és Tünde; 1936. Berzsenyi Dániel). *Századok* (1900. Verseghy és a cenzori hivatal; 1908. Orczy Lőrinc és a Tiszaszabályozás; 1932. Dézsi Lajos), *B. Hirl.* (1904. 16). *M. Tanügy* (1904), *Szerda* (1906. Mikes Kelemen), *Deut. Lit.-zeitung* (1907), A műv. története (Bp., 1907. H. köt.); *Beöthy-emlékkv.* (Bp., 1908. Kisfaludy Sándor és a francia irodalom), *Finnisch-Ugr. Forsch.* (1908: 6. k. Széchy Károly). *M. Allom* (1908:92. sz. Anyos P. költészete), *M. Keszle* (1908. Kisfaludy Sándor könyvtára 1795-ben), *M. Shakespeare-Tár.* (1908), *Orsz. Középk. Tanárregyes. Közl.* (1908:41. k.) *P. Lloyd* (1908), *Akad. Ertes.* (1910-től), *Hir. Közl.* (1911. 13). *M. Nyelv* (1910), *Az utolsó nemesi fölkelés emlékkv.* (Bp., 1909. Az utolsó nemesi fölkelés az irodalomban), *Alexander-emlékkv.* (U. o., 1910. A Cziráky-eposz), *Philol. dolgozatok* (U. o., 1912. Anyos és a ném. szentimentalizmus), *Tört. Szle* (1912), *Ung. Rundschau* (1912), *La Rev. de Hongrie* (1913), *M. Figyelő* (1913. Eötvös József mint regényíró; 1914. Kemény Zsigmond mint regényíró; 1917. Arany János; Tompa Mihály), *bpi gyakorló főgimn. értes.* (1914. Br. Eötvös József sírjánál), *Kisfaludy-Társ. Evlapjai* (1914-től), *Népmű. éles* (1915), *Irodalomtört.* (1916. Vértesy Jenő; 1917. Arany J. mint irodalomtörténetíró; 1931. Négyesy László a kritikus), *A Cél* (1917-től), *Dalás Idők Muzsikája* (Bp., 1910), *M. Múza* (1920), *Néptanítók Lapja* (1920). *Prot. Szle* (1920), *Soproni Hirl.* (1920), *Szózat* (1920), *Uj Nemzedék* (1921/31). *A. M. Asszony* (1922), *Les Pays du Danube* (1922) *Bethlen-naptár* (1922), *Petőfi-könyv* (Bp., 1922), *Mattia Corvino* (1923/4), *Nemz. Ujs.* (1923, 25), *Erd. Irod.* *Szle* (1924), *Rev. des Etudes Hongr.* (1924. 26), *Kép. Krónika:* (1925, 29, 30), *Pásztortűz* (1925/6, 34), *A Híd* (Bp. 1927), *M. Szle* (1927), *8 Ó. Ujs.* (1927), *Uj Idők* (1927/9. 35), *Orsz. Kaszinó évké* (Bp., 1928), *Rev. Franco-Hongr.* (1929, 30), *La Hongrie et la civilisation* (II. Bp., 1929), *Győri Szle* (1930), *Die Entstehung einer internat. Wissenschaftspolitik* (Lpzg., 1932), *La Nouv. Rev. de Hongrie* (1932), *L'Orientation Economique et Financière* (1932), *Berzseny-emlékkv.* (Bp., 1934), *Négyesy emlékkönyv* 1931., *Kuncz-emlékkönyv* (Győr, 1934). *Szolnok és Vid.* (1934), *Szolnoki Ujs.* (1934), *Koszorú* (1935—1936), *Rákóczi-emlékkv.* (II. Bp. 1935), *Prágai M. Hirl.* (1936), *A százéves Kisfaludy-Társ.* (Bp., 1936), stb. — Munkái: *Firenzei prerafaeliták*. Bp., 1897.

— *M. olvasókönyv. Középkisk. 1–3. o. sz. U. o. 1901/3.* (Vázzy Jánossal. 2. kiad. 1907/12, 3. kiad. 1918/20). — *Verseghy Ferenc élete és művei.* U. o., 1903. — *A dedkös iskola.* (M. Irodalomt. Értek. 2.) U. o., 1905. — *Bessenyei akad. törekvései.* (Értek. a Nyelv- és Széptud. Kör. 21 : 7.) U. o., 1910. — *Kisfaludy Sándor* (Költők és Írók). U. o., 1910. — *Anyos Pál.* (M. Tört. Életr. 18 : 1/3.) U. o., 1912. — *Emlékbeszéd Katona Lajos fölött.* (M. Tud. Akad. Emlékbesz. 15 : 12.) U. o., 1912. — *Katona Lajos* [Klly. K. L. irod. tanulmányaiból.] U. o., 1912. — *A ném. költészet hatása a magyarra a 18. sz.-ben.* (Értek. a Nyelv- és Széptud. Kör. 22 : 7.) U. o., 1913. — *Shakespeare és a m. költészet.* (Olesó Ktár. 1837/42.) U. o., 1917. — *A m. irodalom fejlődése.* (M. Ktár. 923/5.) U. o., [1919]. — *Irodalmunk a nemz. újjászületésben.* (A Szab. Lyceum Kiadv. 7.) U. o., 1920. — *M. nyelvtan.* Középkisk. I. o. sz. U. a., 1920. Tolnai Vilmosmal). — *A m. regény tört.* U. o., 1922. (2. átd. kiad. U. o., 1939). — *Tompa Mihály.* (Bethlen Ktár.) U. o., 1923. — *A m. hun-mondák kérdésének mai állása.* Klly. az Irod. Közlem.-ből. U. o., 1925. (2. kiad. U. o., 1926.). — *Bayer József l. t. emlékezete.* (M. T. Akad. Emlékbeszédek.) U. o., 1926. — *A Zalán futása.* U. o., 1926. — *Arany János.* U. o., 1926. (2. kiad. U. o., 1927.). — *A m. irodalomtörténetírás százéves fejlődése.* (Irod. tört. Füzet. 29.) U. o., 1928. — *Irodalmunk nemzeti jelleme.* (U. o. 33.) U. o., 1929. (Némileg módosított szöveggel a *Magyarok a kultúráért* c. műben.) — *A közepekor m. vers ritmusa.* (U. o. 35.) U. o., 1929. — *Ferenzi Zoltán r. t. emlékezete.* (M. Tud. Akad. Emlékbesz. 20 : 16.) U. o., 1930. — *Arany és az utókor.* U. o., 1932. — *Szabolcska Mihály emlékezete.* (M. Tud. Akad. Emlékbesz. 22 : 1.) U. o., 1934. — *Kilenc beszéd* [Wolfner József síremlékfelavatásánál]. U. o., 1935. (Kilencdnyagával). — Szövegkiadásai: *Szemlények Verseghy nyelvtud. műveiből.* (Segédkek a m. nyelv és irod. tanításához. 11.) Pozsony, 1904. — *Mikes Kelemen törökországi levelei.* (Remekírók Kép. Ktára.) Bp., [1905.] — *Anyos Pál versei.* (Régi Könyvtár. 23.) U. o., 1907. — *Verseghy Ferenc kisebb költeményei.* (U. o., 1910. (Madarász Flórisal). — *Dedkös költők.* I. (egyetl.) köt. (A Kisfaludy Társ. Nemz. Ktára. 23.) U. o., 1914. — Sajtó alá r. Katona Lajos: *Irodalmi tanulmányai* (Bp., 1912) 2 köt. — pt. — Szerk. 1920-ban Pekár Gyulával a *M. Műzsa* c. folyóiratot, 1923-ban Ferenczi Zoltánal a *Petőfi-könyvet*, a Petőfi Társ. 12 kötetes sorozatának *Költemények. Elbeszélések és Tanulmányok* c. kötetét, Heinrich Gusztáv halála után az évekig szünetelt *Régi M. Könyvtár* újabb kötetét és a jórészt, de nem kizárólag az *Irodalomt. Közlem.-ből* való különnyomatokat tartalmazó *Irodalomtört. Füzetek* c. sorozatot. — Előszava: Gábor Géza: *A m. szellem útja* (Sopron, 1929); Thackeray: *A sznobok könyve* (Bp., 1930); Kis Gábor: *Majthény után.* Versek (Szolnok, 1935); Verseghy Ferenc: *Rikóti Mátyás* (Bp., 1935) c. művekhez. — Előttem ismert álnevei: Apácza, Apáczai dr. (Polit. Hetiszle); Bierkenhoffer Szilárd (EPhK. 1900); Kerekes Emil (u. o. és IK., utóbbit azonban mások is használták).

DÓCZI GYULA, hírlapíró, szül. Budapesten 1891-ben, megh. u. o. 1940. aug. 24/25-re virradó éjjel. — Szülők: D. Ignác, Schönberger Paula. Egyet. és műgyet. tanulmányokat végzett, majd hírlapíróvá lett. Előbb a *Nap*, majd a *B. Hírl.* s végül a *Népszava* polit. munkatársa volt.

FELEKI (eredetileg Fűchsel) SÁNDOR, dr. med., ny. szfőv. tisztiorvos, a Petöli Társ. r. tagja, szül. Lovasberényben (Fehér vm.) 1865. okt. 31-én, megh. Budapesten 1940. szept. 1-én. — IZR. Szülők: Fűchsel Miksa körorvos, Báron Anna. Orvosi tanulmányait Budapesten végezte, ahol 1890. szerzett oklevelet. 1894—1929. a székesfőváros szolgálatában állott, 1911-től mint I. o. tisztiorvos. Népszerű orvosi és egészségügyi cikkeken kívül számos tárcát, eredeti és fordított verseket írt 1882-től számos fővárosi és néhány vidéki lapba. Így: *Kép. Csal. Lpok* (1882—1906), *Székesfehérv. és Vid.* (1884—), *Orsz.—Vil.* (1886—1916), *Egyenlőség* (1888—1912), *Vas. Újs.* (1888—1912), *A Hét* (1891), *M. Szalón* (1891—1901), *P. Napló* (1891—1916), *Vasárnap* (1891), *Elet* (1892—3), *M. Génius* (1892—1902. beismuktatás), *Otthon* (1893—4), *IMIT-évk.* (1895—1914), *Otthon-napt.* (1896), *A Természet* (1897—906, 14—16), *B. Napló* (1898—1911), *Dírat-Szalón* (1898. 900), *Jövő* (1898), *Főv. Lpok* (1899—1902), *M. Szó* (1899, 901), *Művészvilág* (1899), *Szilágy-Somlyó* (1899), *Új Idők* (1899—1915), *M. Hírl.* (1900, 03/15), *M. Lányok* (1900—16), *P. Hírl.* (1900—03, 07—16), *Hasznos Tanácsadó* (1901), újpesti *Közérdek* (1901), *IZR. Csal. Napt.* (1902—3), *Az Újs.* (1904—17), *Egyetértés* (1905), *Tanulók Lpja* (1905), *A Polgár* (1906—8), *Gyöngyösi Újs.* (1906), *Polit. Hetiszle* (1906), *Szentés és Vid.* (1906), *Beszterce* (1907), *B. Hírl.* (1907, 10/13), *Kelet* (1907), *M. Zsidó Alman.* (1911), *Az Én Újs.* (1914), *Jó Pajtás* (1916) stb. — Munkái: *Vándorfelhők. Verse*k. Bp., 1900. — *Lenau verseiből.* (M. Ktár. 262., 613. sz.) U. o., [1901, 1911.] (2. füzet.) — *Arnyak és sugarak. Verse*k. U. o., [1903.] — *Német balladák és románcok.* (M. Ktár. 440.) U. o., [1905.] — *Idegen költőkből.* (M. Zsidó Ktár. 10.) U. o., (1906.) — *Az én mezőm. Költemények.* U. o., 1912 [1911]. — *Őszi szántás. Költemények.* (Értékes Kvek.) U. o., 1930. — *Lenau minden lírai költeménye.* Szeged, 1930 [1929]. (Herzeg Ferenc előszavával.)

GUBICZA ISTVAN, ny. r. k. plébános, szül. Újkígyóson (Békés vm.) 1846. aug. 20-án, megh. Budapesten 1940. júl. 28. án (tem. n.). — 1871-ben szentelték áldozópappá. 1884—1904. Kárászteleken, 1904—1910. Biharpüspökiben volt plébános. Ekkor nyugalomba vonult. — Munkái: *A Kereszténység szelleme.* Irta Chateaubriaud. Bp., 1876—77. (4. köt., 2. jav. kiad. U. o., 1881.) — *Imák és elmélkedések.* Flavigny grnő után, U. o., 1880 (2. köt., 2. kiad. U. o., 1906.)

HARMATH IMRE, színész, szül. Budapesten 1887 kör., megh. u. o. 1940. szeptemberében (53 éves). — Keresk., majd színiiskolát végzett. Mint Rákosi Szidi színésziskolájának növendéke verselgetett a Király-Színház részére. 1911-ben a M. Szính. tagja lett. Számos kabaré-versen, kuplé- és műdal-szövegen kívül egész sereg könnyű fajsúlyú színművet írt. Ezek: *Záróra a „Citadella”-kávéházban.* Bol. 1 felv. Bertha István zenéjével (bemut. Télikert 1916. III. 16); *Nefeletjs.* Operett 1 felv. Zerkovitz Béla zen. (Apolló-Kabaré, 1916. IV. 27); *Fogadjunk!* Operett 3 felv. Buday Dénes zen. (Budai Színkör 1916. VII. 21); *Maniküri Klári.* Zen. tréfa (Intim Kabaré 1918. I. 2.); *Pillangó főhadnagy.* Operett 3 felv. Irta Martos Ferencel, Komjáthy Károly zen. (Kir. Szính. 1918. VI. 8. 200. elődása 1920. III. 12); *Hejehuja báró.* Operett 3 felv. Leo Ascher zenéjére írta Brammer és Grünwald. Ford. (Margitszigeti Szính. 1918. VI. 15); *Luna asszony.* Operett. Lincke Paul zenéjével (Főv.

Operett Szính. 1920. VII. 21); *Postás Katica*. Operett 4 felv. Zerkovitz Béla zen. (Blaha Lujza Szính. 1924. XII. 19); *A császárnő apródja*. Operett 3 felv. Buttykay Akos zen. írta Faragó Jenővel (Kir. Szính. 1925. III. 24); A mez-
tolen Pest. Én. revü. Lajtai Lajos és Radó József zen. írta Feld Mátyással
(Bpi Szính. 1925. VII. 27); *Az alvó feleség*. Én. boh. 4 felv. Lajtai Lajos zen.
írta u. azzal (U. o., 1926. VII. 13); *Ki a Tisza vizét issza*. Operett 3 felv.
Budai Dénes zen. (Kisfaludy-Szính. 1926. IX. 3); *Zene-bona*. Operett 3 felv.
Írta Bródy István- és Lakatos Lászlóval (Föv. Operett Szính. 1928. III. 2);
Az utolsó Verebély-lány. Operett 3 felv. Abraham Pál zenéjére Drégely Gábor:
A kisasszony férje c. vígj.-ból (U. o. 1928. X. 13); *Aranypáva*. Beszélőfilm-
operett 3 felv. Neszmélyi Béla zen. írta Békeffi Lászlóval (Városi Szính. 1929.
IV. 20); *Kikelet-u. 3*. Operett 3 felv. Kemény Egon zen. írta Bródy Istvánnal
(Föv. Operett Szính. 1929. IV. 27); *Szökik az asszony*. Operett 3 felv.
Brodsky Miklós zen. írta Kardos Andorral (Budai Színkör 1929. VI. 14.,
150 előadás: Városi Szính. 1929. XI. 15); *32-es baka ragyog én*. Én. revü
sokak zenéjével (Budai Színkör 1929. VIII. 21); *A biarrítzi Vénusz*. Operett
3 felv. Szenkár Dezső zen. írta Kardos Andorral (Városi Szính. 1930. I. 30);
A csúnya lány. Én. vígj. Márkus Alfréd zen. írta Vadnai Lászlóval (Föv. Műv.
Szính. 1930. II. 7); *Viktória*. Operett 3 felv. Abraham Pál zen. írta Földes
Imrével (Kir. Szính. 1930. II. 21); *Lámpaláz*. Operett 3 felv. Rozsnyai Sándor
zen. írta Stella Adrejjánnal (M. Szính. 1931. I. 24); *Maya*. Operett 3 felv.
Fényes Szabolcs zen. (Föv. Operett Szính. 1931. XI. 10., 100. előad. 1932.
II. 4.); *A nyitott ablak*. Zen. boh. 2 részben. Farkas Imre zen. írta Nóti Károly-
val. (U. o., 1932. II. 7); *Manolita*. Operett 3 felv. Fényes Szabolcs zen. (U. o.,
1932. IX. 24); *A kék lámpás*. Operett 3 felv. Brodsky Miklós zen. írta
Szilágyi Lászlóval (Kir. Szính. 1933. IV. 1); *Tessék beszélni!* Én. rev. Márkus
Alfréd zen. (Royal Orfeum, 1933. VI. 2); *Szeressen kedves!* Operett 3 felv.
Komjáti Károly zen. írta Andai Ernővel (Föv. Operett Szính. 1934. III. 31);
Csak azért is! Én. revü. Márkus Alfréd zen. (Royal Orfeum, 1934. VI.);
Önagysága nem hajlandó. Én. boh. Földes Ferenc zenéjére (Pesti Szính. 1934.
X. 3); *Viki*. Vígj. 3 felv. Írta Bónyi Adorjjánnal. (M. Szính. 1935. I. 26);
Vadrirág. Zen. vígj. Eisemann Mihály zen. írta Andaival (M. Szính. 1935.
II. 3); *Fehér és fekete*. Kabaré rev. (Terézkörúti Szính. 1936. IX. 23); *A sze-
relem fontos*. Operett. Abraham Pál zen. írta Szilágyi László és Keller Dezső-
vel (Royal Szính. 1936. XII.); *Sybill az operában*. (Pódium-Kabaré, 1937.
II. 12); *Ó ti muzsikus lelkek!* (U. o., 1937); *Körözött liptói*. Operett-revü 2
részben. Sándor Jenő zen. (Kéményseprő-vendéglő, 1937. VIII); *A korzón*.
Komjáti zen. (Pódium-Kabaré, 1937. IX); *Antoinette*. Operett 3 felv. U. annak
a zen. írta többekkel (Műv. Szính. 1937. XII. 23); *Júlia*. Operett 3 felv. Abra-
hám Pál zen. írta Földes Imrével (Városi Szính. 1937. XII. 23); *Szomjas
krokodil*. Én. revü. Márkus Alfréd zen. (Márkus-Parkszính. 1938. VII); *Kévé
habbal*. Vígj. 3 felv. Írta Barabás Pállal (Royal Szính. 1938. XII. 1); *Fehér
hattyú*. Operett 3 felv. Abraham Pál zen. írta Földes Imrével (Városi Szính.
1938. XII. 23); *Egy bolond százat csinál*. Zen. boh. Walter László zen. írta
Szőke Mihállyal (Royal Szính. 1938. XII. 28., 100. előad. 1939. IV. 1).
Színműfordításai: *A bálkirálynő*. Operett 3 felv. Írta Oscar Strauss zen. Jakob-
son és Bodanski (Revűszính. 1921. I. 29); *Szegény Jonathán*. Operett 3 felv.
Karl Millöcker zen. írta H. Wittmann és J. Bauer (Föv. Operett Szính. 1924.

V. 31); *Dolly*. Operett 3 felv. Hugo Hirsch zen. írta Arnold és Bach (Városi Szính. 1925. IV. 18); *Az ártatlan özvegy*. Operett 3 felv. Lajtai Lajos zen. írta Gavault és Charvey után (U. o., 1925. XII. 25); *Strandszerelem*. Én. boh. 3 felv. Angol zeneszerzők zen. írta Arnold és Bach (Nyári Operett Szính. 1929. VII. 10); *Fehér ló*. Revü-operett 3 felv. írta Hans Müller. Ford. Stella Adorjással (Kir. Szính. 1931. X. 28); *Hawaii rózsája*. Operett 3 felv. Abraham Pál zen. írta Alfred Grünbaum és Fritz Löflner. Ford. Földes Imrével (U. o., 1932. I. 22); *Music Hall*. Operett-rev. írta Charles Méré. Ford. Stella Adorjással (Föv. Operett Szính. 1934. X. 13); *Malacbanda*. Boh. 3 felv. írta Jean Gilton. Ford. Görög Lászlóval (Komédia-Kabaré 1936. IX. 6). Csupán verseket írta a következő idegenből Stella Adorján által fordított operettekhez: *Rose Marie* (Kir. Szính. 1928. III. 31); *Mersze Mary?* (Kir. Szính. 1928. IV. 8); *Yes* (M. Szính. 1928. V. 18); *Lulu* (Föv. Operett Szính. 1928. IX. 5); *Nizzai éjszaka*. (Városi Szính. 1928. X. 6); *Szeretem a feleségem*. (M. Szính. 1929. VI. 15). *Bécsi tavasz*. (Városi Szính. 1935. XI. 16.)

IVANYI-GRUNWALD BÉLA, festőművész, szül. Somogyosiban 1867. máj. 6-án, megh. Budapesten 1940. szept. 24-én, agyvérzésben. — Művészi képzését Budapesten, Párizsban és Münchenben nyerte. 1896-ban többekkel megalapította a nagybányai művészcsoporthoz s 14 éven át dolgozott itt. 1919-től a Balaton mellett volt műterme. — Székely Bertalanról írt tanulmánya: *Renaissance* (1910, II).

JOZGITS JÁNOS, dr. theol., pápai prelátus, c. prépost, ny. r. k. plébános, szül. Dunapatajón (Pest vm.) 1855. jún. 16., megh. Pécsen 1940. szeptemberében. — Teol. tanulmányait Pécsen elvégezvén, 1877-ben pappá szentelték. Néhány évi képlánkodás és hitoktatói működés után, 1889-ben Mecsek-jánosiban, 1898-ban Bonyhádon lett plébános. 1907-ben alesperes, 1916-ban c. prépost, 1927. pápai prelátus lett, majd 1931-ben nyugalomba vonult. — Tört. és humoros tárcái: *Pécsi Közl.* (1896), *Alkotmány* (1909) stb. — Irod. jellegű munkái: *Ünnepnapj sz.-beszédék*. Pécs, 1885. — Költemények. U. o., 1888. — *Káté-imakönyv*. U. o., 1889 (1896-ig 6 kiadást ért, 36.000 péld.-ban, továbbá németül 6000 és horvátul is 2000 péld.-ban). — *Kolumbusz Kristóf élete, felfedezése és halála*. Négy énekben. *Homolusz királyfi*. Népies színmű néni. eszme után versekben. Bp., 1891. — *Ünnepi beszéd... Vörösmarty Mihály szül. 100 é. jubil. alk.* Bonyhád, 1900. — *A m. sz. koroua eszményi jelentősége*. Szentbesz. U. o., 1901. — *Emléklapok*. Bp., 1904.

KALMAR LAJOS, dr. jur., m. k. posta- és távirtdaigazgató, szül. Budapesten 1884. máj. 31-én, megh. u. o. 1940. júl. 14-én. — R. k. Szülők: K. Antal postafelügyelő, Kaisler Lujza. 1907-ben lépett a posta szolgálatába s 1934-ben lett postahiv. igazgató. — Ütleírásai ered. és franciából ford. tárcái: kassai *Felsőmorsz.* (1903/5, 07), *M. Polgár* (1904), nagyvárad *Szabadság* (1904), *Orsz.-Vil.* (1908/11). — Munkája: *Budapesttől Nizzáig*. Ütleírások, táj- és néprajzok. Bp. [1908 kör.]

KAROLYI JÓZSEF, dr. jur., ügyvéd, szül. Óbecsén 1878-ban, megh. Budapesten 1940. júl. 3-án. — Középkoláit Nagyszébenben, a jogot Kolozsvárt elvégezvén, előbb Marosillyén, 1920-tól Budapesten ügyvédkedett. 1908—12. szerk. a *Marosillye és Vidéké-t*.

KEVICZKY LASZLÓ (keviczei), ev. espereslelkész, szül. Zsidón (Pest vm.) 1858. dec. 15-én, megh. Kondoroson 1940. szeptemberében (szül. éve ön-életrajzából, halálakor 86 évesnek mondták a lapok!). — A gimn.-ot Aszódon és Selmecbányán elvégezvén, egy évig mint s.-jegyző Kisújfalu és Aszódon működött, majd elvégezvén a pozsonyi teológiát 1881-ben lelkésszé avatták. Néhány évi szarvasi káplánkodás után, 1887-ben megválasztották a kondorosi gyülekezet lelkészévé. 1934-ben nyugalomba vonult. — Humoros tárcái: *Pozsonyvid. Lpok, Békésm. Közl., M. Szó, P. Hírl., Szarvasi Lapok*. — Munkája: *Elbeszélések a morsz. reformáció történetéből*. (A Luther-Társ. Kiadv. 13.) Pozsony, 1892. — Álnve: Bolygó.

LÁZAI LÁSZLÓ, hírlapíró, szül. 1906., megh. Miskolcon 1940. jún. — A miskolci *M. Járó* b. munkatársa volt.

LIGART MIHÁLY. ny. áll. tanítókép. tanár, szül. Csizen (Gömör vm.) 1863. jún. 19-én, megh. Pápán 1940. júliusában. — Ref. 1886—1926. működött mint tanító, majd tanítókép. tanár. 1889 óta írt cikkeket vidéki és tanügyi lapokba. — Munkája: *Vezérkönyv a m. nyelvtan tanításához*. Az el. isk. 1/6. o. sz. Pápa, 1904. (2. kiad. Bp., 1909.)

MANN HUGÓ, hírlapíró, szül. 1881 körül, megh. Budapesten, 1940. júl. 25 (59 éves). — Izr. Húsz éven át a *Hétfői Napló* szerk. kiadója volt.

MAR CZALI (1875-ig Morgenstern) HENRIK, dr. phil., ny. egyet. ny. r. tanár, a M. Tud. Akad. l. tagja, szül. Marcaliban (Somogy vm.) 1856 ápr. 3-án, megh. Budapesten 1940 júl. 21/2-re virradó éjjel. — Atyja: M. Mihály rabbi volt. Egyetemi tanulmányait Budapesten, Berlinben, a párisi École des Chartes-ban s Oxfordban végezte. 1878-ban m. tanár, 1895-ben a magyar történelem ny. r. tanára lett a budapesti egyetemen. 1924-ben nyugdíjazták. 1893-ban a M. Tud. Akadémia a II. o. l. tagjává választotta. Könyvtárát a magyar kormány megvásárolta, de néhány hóval halála előttig használatában hagyta. Nagykiterjedésű történet- és közírói működése van, melynek részletes ismertetése nem a mi feladatunk. Csupán néhány főművének és szövegkiadásának fölemléltetésére szorítokunk; *A m. tört. kútfoi az Árpádok korában*. Bp., 1880. (Elnyerte a M. Tud. Akad. Vitéz-díját). — *Morsz. tört. II. József korában*. U. o. 1881/88. (3 köt.) — *Gr. Pálffy Miklós főkanclár emlékiratai Morsz. kormányzásáról*. (Értek. a Tört. Tud. Kör. 11:9.) U. o. 1884. — *Mária Terézia*. (M. Tört. Eletr. 7.) U. o. 1891. — *A m. nemzet története*. Szerk. Szilágyi Sándor. I. Morsz. tört. a királyság megalapításáig. II. Morsz. tört. az Árpádok korában. VIII. Morsz. tört. III. Károlytól a bécsi kongresszusig. U. o., 1895/98/3 köt.) — *Gr. Leiningen-Westerburg Károly honvédtábornok lelkész és naplója*. Ford. és bev. U. o., 1900. — *A m. honfoglalás kútfoi*. U. o. 1900. (Többekkel). — *Nagy képes világtörténet*. VII—XII. köt. Az újkor. U. o., 1901/4. (6 köt. Az egész kiadvány szerkesztője is volt. Tulajdonképpen átdolgozása a Ribáry—Molnár—Marczali-féle *Világtörténelem a múlt m. közöns. sz. VI—VIII. kötetének*, mely 1883/6. jelent meg az ő tollából). — *A béke könyve*. U. o., 1920. — *Hogyan készült a nagy háború*. U. o., 1923. — *Gr. Széchenyi Ferenc utazása ... Angliába 1787-ben*. U. o., 1932. — *Erdélyorsz. története*. U. o., 1935.

MELICHER ENDRE, a Flinti Újs. (USA) szerkesztőtulajdonosa, megh. Északamerikában 1940 aug. 9-e előtt.

MESTERHÁZY AMBRUS (mesterházi), m. k. kormánytanácsos, hírlapíró, szül. Budapesten 1897-ben, megh. Nyíregyházán 1940 szept. 23-án (tem. n.) — Ev. 1917 óta mint újságíró Aradon, Temesvárt, Szabadkán s 1927-től haláláig Kiskúnhalason mint a *Kiskúnhalasi Helyi Értes.* szerkesztője működött. 1937-ben megkapta a m. kir. kormánytan. címet, 1939. tagja lett az Orsz. Sajtókamarának. — Munkái: *Krakélérek alkonya*. Szabadka, 1923. — *Tarka rajzok*. (Riportok a mocsárból). U. o., 1923. — *Rabok vagyunk mostandág*. Halas, 1928. — *Új Mózesek és az a bizonyos vöröstenger*. U. o., 1929. (2. kiad. U. o., [— 1934.] — *Per lucem ad cruce*. U. o., 1931. — *A második évtized küszöbén*. U. o., 1932. — *Sursum corda*. U. o., 1933. — *Az iskolánktól, a népművelés és kultúrjelentősége*. U. o., 1934. — *Apponyi és Klebelsberg*. Két értekezés. Bp., 1934. — *Új filótea*. U. o., 1935. — *Meghalni naponta egyszer*. U. o. [1937]. (Oslyay Oszvald előszavával). — *Örökéletűek*. U. o., [1938].

NAGY (Neuhaus) SAMU, hírlapíró, szül. Csurgón (Somogy vm.) 1881 máj. 17-én, megh. Budapesten 1940 szept. 17-én hajnalban. — R. k. Szülők: Neuhaus Bence, Stern Matild. 1904/12. a nagykanizsai Zala fel. szerk., 1912/18., a *B. Hírl.* b. munkatársa, 1919—26. *Az Est* munkatársa, az *Esti Újs.* fel. szerk., majd ismét a *B. Hírl.* munkatársa, 1934/38. a *8 Ó. Újs.* fel. szerk. volt. Állásáról súlyos szívbaja miatt mondott le. — Novellái 1908-tól az *Új Idők*-ben s más folyóiratokban és napilapokban. — Színműve: *Zörög a haraszt*. Vigj. 3 felv. (bemut. Belv. Szính. 1927? III. 26). — Novellás kötetei: *A Kárpátokból*. Háborús visszhang. (Mod. Ktár. 439/5). Bp., [1916]. — *Plágium*. (U. o., 632/4). U. o., [1920?].

NAGY SANDOR, ref. koll. igazgató, szül. Szatmárt 1875 jún. 14-én, megh. Zilahon 1940 augusztusában. — Zilahon működött, mint mat.-fizikaszakos tanár, majd igazgató. 1919 óta a *Szilágyság* c. napilap fel. szerk. volt. Ő rendezte Zilahon 1924-ben az Ady Endre-ünnepet. Erről kiadott munkája: *Ady-émlékfüzet*, Zilah, 1924.

PETHŐ SANDOR, dr. phil. ny. gimn. tanár, hírlapíró, szül. Pásztori-ban (Sopron vm.) 1885 márc. 1-én, megh. Balatonfüreden 1940 aug. 25-én, autó-szerencsétlenség következtében. — R. k. Szülők: P. György, Csóry Mária. Középkoláit Győrött, Sopronban és Pápán, az egyetemet Kolozsvárt. Halléban és Nápolyban végezte. 1908-ban doktorált Kolozsvárt. 1909—23. a budapesti VIII., és VI. ker. áll. gimn.-ok tört.-földr.-szakos tanára volt. Utóbb hírlapíróvá lett. Már 1912—14. szerkesztette az *Elet* c. kat. hetilapot, fel. szerk. volt az *Új M. Szé*-nek, főmunkatársa, majd 1934-ben főszerkesztője lett a *Magyarság*-nak. Amikor ez a lap elhagyta a legitimista alapot, többedmagával kilépett a szerkesztőségből s az akkor alapított *M. Nemzet* szerkesztője lett. Utóbbi állásáról néhány héttel halála előtt mondott le, de továbbra is vezérekírója maradt a lapnak. — Első tárcái a *Soproni Napló*-ban (1903/7), tört. és publicisztikai cikkei: *Kolozs. Egyetemi Lpok* (1906), *B. Hírl.* (1908, 10/13), kolozs. *Ellenzék* (1908), *P. Napló* (1908, 17), *Elet* (1911/4), *A Cél* (1912), *Alkotmány* (1912/3, 15/8), *Új Nemzedék* (1914—16), *Nyugat* (1915/6). stb. —

Főbb munkái: *Zrinyi és Machiavelli*. Kny. a B. Szléből. Bp., 1910. — *Politikai arcképek*. U. o., 1911. — *Sorsok*. U. o., [1913]. — *A szabadságharc eszméi és tanulságai*. U. o., 1916. — *Világostól Trianonig*. U. o., 1929. — *Görgey Artur*. U. o., 1930. — *Gr. Andrássy Gyula emlékezete*. U. o., 1930. — *A m. Capitolium*. U. o., 1932. — *A m. nemzet története*. U. o., 1933. (Asztalos Miklóssal. 2. ill. kiad. U. o., 1934 [1936]. Olaszul is Faber Fülöp fordításában. Milano, [1937]). — Előttem ismert álnévei és betűjegyei: P. S.; p. s.; Rábaközi (M. Figyelő. 1916); Spectator (Élet 1914); Sztratégosz (M. Figyelő, 1916).

RASKAI LÁSZLÓ, hírlapíró, szül. Budapesten 1900-ban, megh. 1940 szeptemberében egy Amerikába tartó gőzösön, melyet torpedótalálat ért. — Szülők: R. (1900-ig Reach) Dezső, dr. med. egyet. m. tanár, Déry Gizella. Hírlapírói pályáját az 1920-as évek elején kezdte Budapesten, majd bpi lapok berlini s végül londoni levelezője és a londoni rádió egyik magyar bemondója volt. — Első versei: *Népszava* (1917, 19), *Világ* (1918). — Verskötete: *Valaki bekopog*. Bp., 1920. Ráskay néven írt!

RÉVÉSZ GYÖRGY, hírlapíró, szül. Budapesten 1902-ben, állítólag az indiánok meggyilkolták 1940 nyarán az északbolíviai őserdőben. — Szülők: R. (1894-ig Rosinger) Vilmos, dr. med., Korn Ilona. A *MAI NAP* szerkesztője volt Budapesten. 1939-ben kivándorolt Bolíviába, ahol állítólag a bolíviai kormány ösztöndíjával expedíciót szervezett az eltűnt Fawcette földr. kutató nyomainak földérésére.

SZTÁRAY IRMA (nagyimhályi és sztárai gr.), csillagkeresztes palotahölgy, szül. Sztáran 1864 júl. 10-én, megh. Szobráncan 1940 szeptemberében. — R. k. Szülők: S. Viktor, szendrői gr. Török Mária. Előbb Klotild főhgnő környezetéhez tartozott, majd Erzsébet királynéhoz került s vele járt akkor is, mikor a királynét 1898 szept. 10-én Genfben meggyilkolták. — Munkája: *Erzsébet királyné kíséretében*. Bp., 1909. (Németül is: *Aus d. letzten Jahren d. Kaiserin Elisabeth*. Wien, 1909.)

THALY LÓRÁNT, dr. med. egészségügyi főtanácsos, ny. kórházigazgató, szül. Budapesten 1874-ben, megh. u. o. 1940 aug. 31-én. — Ref. Szülők: T. Guidó, Tóth Ida. Orvosi oklevelét 1898-ban Budapesten megszerezvén, 1899—1903-ig s., illetve orvos volt különböző budapesti kórházakban. 1905—1916. főorvosa, 1916—19. ig. főorvosa volt a Bethesda-kórháznak, 1908-tól egyúttal osztályvezető főorvos a munkáspénztárnál, illetve az OTI-nál. 1921-ben ig. főorvosa, majd igazgatója lett a szövetkezetek Erzsébet-kórházának. 1924-ben eu. főtan. címet szerzett. — Versei: *Mustármag* (1908/9), műford. *B. Hírl.* (1914). — Szépirodalmi munkája: *Műfordítások*. Bpest, [1913].

VÁZSONYI (1894-ig Weiszfeld) JENŐ (Jakab), c. államtitkár, a MÁV. ny. elnöke, szül. Csabrendeken 1864. júl. 24-én, megh. Budapesten 1940. aug. 15-én. — Izr. Testvérbátyja volt Vázsonyi Vilmos v. igazságügyminiszternek. 1906-ban mint gépészmérnök, az államvasutak szolgálatába lépett, melynek 1918-ban elnöke lett. Az 1919-iki proletárdiktatúra alatt elmozdították állásából, ahova a rend helyreállítása után sem tért vissza. Ettől kezdve publicisztikai téren működött. — Ifjúkori versei: *A Hét* (1892), *M. Génusz* (1893, 900). — Szépirod. munkája: *Száz epigramma*. Bpest, 1887. (Verus álnéven).

VELIKANOVICS IZSÓ, horvát író és publicista, szül. 1869 körül, megh. 1940 augusztusában (71 éves). — 1000 legszebb novella c. antológia-sorozatában Kassák Lajos, Mikszáth Kálmán, Móra Ferenc és Zilahy Lajos elbeszéléseiből is fordított.

VENDREY FERENC, színész, szül. Sepsiszentgyörgyön 1858 ban, megh. Budapesten 1940 júl. 4-én (tom. n.). — Atyja: V Aschermann Ferenc 1848. honvédezredes volt. 1881—1896. a kolozsvári Nemz. Szính., 1896—1924. a budapesti Vígszínház tagja volt. 50 éves színészi jubileumát 1929-ben mint a Föv. Operett Szính. tagja ülte meg. — Színművei: *Feneanyósok*. Boh. Küvessy Alberttel (bemut. 1892 III. Székesfejérvárt és VIII. 27. a bpi Városlig. Színkör); *Két kérdőjel*. Boh. (Kolozsv. 1894. VII). G. P.